

Polski Komitet Opiekuńczy Oddział w Częstochowie (Sygn.15)
Selected records from the collection
Polish Welfare Committee in Częstochowa
RG-15.306

United States Holocaust Memorial Museum Archives
100 Raoul Wallenberg Place SW
Washington, DC 20024-2126
Tel. (202) 479-9717
e-mail: reference@ushmm.org

Descriptive summary

Title: Polski Komitet Opiekuńczy Oddział w Częstochowie (Sygn.15)
Selected records from the collection Polish Welfare Committee in Częstochowa

Dates: 1940-1945

Accession number: 2014.225

Creator: Polski Komitet Opiekuńczy w Częstochowie.

Extent: 1,220 digital images

Repository: United States Holocaust Memorial Museum Archives, 100 Raoul Wallenberg Place SW,
Washington, DC 20024-2126

Languages: Polish
German

Scope and content of collection

This collection contains files of the Polish Social Welfare Committee (Polski Komitet Opiekuńczy) in Częstochowa during the Nazi occupation, includes mainly records related to social welfare rendered to the poor, orphaned children, refugees, and individuals deported from the USSR during 1939-1940, or who left Warsaw after the suppression of the Warsaw Uprising in 1944. Apart from the above, some file fragments refer to matters of the Jewish community.

Administrative Information

Restrictions on access: No restrictions on access.

Restrictions on reproduction and use: Reproduction of more than 100 pages of copies of documents for researchers or other institutions requires a written permission of the General Director of the State Archives of the Republic of Poland. Publication of more than 10 complete documents in an

individual work requires the written authorization of the General Director. The Museum may not publish any archival material obtained from the General Director, including specific archives under his control, on the Internet, the World Wide Web, or any other publicly accessible on-line network without the written permission of the General Director. Citation of the materials in any publication must refer to the Museum and the Polish State Archives and must include the name of the archival group and catalogue number of the originals.

Preferred citation: Preferred citation for USHMM archival collections; consult the USHMM website for guidance.

Acquisition information: Source of acquisition is the Archiwum Państwowe w Częstochowie, Poland, Sygn.15. The United States Holocaust Memorial Museum received the filmed collection via the United States Holocaust Memorial Museum International Archival Programs Division in 2014.

Existence and location of originals: Archiwum Państwowe w Częstochowie

Related materials:

- Przewodnik po Polskich Źródłach Archiwalnych:
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Wolyn/Wolyn-02.pdf> [accessed 23 July 2018]

Processing history: Processed by Aleksandra Borecka, 2014

Historical note

Polski Komitet Opiekunczy, PKO (Polish Welfare Committee) was a charity organization established in Częstochowa to assist evacuees in the registration, financial aid, accommodation, food, clothing assistance, medical care and job placement. PKO was a subdivision of the main charity organization in Poland, Rada Główna Opiekuńcza, RGO (Social Council). RGO was an active organization in Poland during both world wars.

System of arrangement

The system of arrangement of the source repository has been preserved in digital images. Arranged in three series: 1. Orders and reports, 1940-1942; 2. Records of the orphanage in Częstochowa, 1941-1944 (Register of boys); 3. Records of the orphanage in Częstochowa, 1941-1945 (Register of girls).

Indexing terms

Polski Komitet Opiekuńczy w Częstochowie.
World War, 1939-1945--Children--Poland--Częstochowa.
World War, 1939-1945--Refugees--Poland.
World War, 1939-1945--Forced repatriation--Poland--Częstochowa.
World War, 1939-1945--Deportations.
Orphans--Care--Poland--Częstochowa--History--Registers.
Population transfers--Polish people--History--20th century.
Jews--Poland--Częstochowa--History--20th century.

Jewish children in the Holocaust--Poland--Częstochowa.
Poland--History--Occupation, 1939-1945.
Poland--Ethnic relations.
Częstochowa (Poland)--History--20th century.
Registers.

CONTAINER LIST

Zespół obejmuje akta będące wynikiem działalności polskich instytucji opieki społecznej na terenie okupowanej przez hitlerowców Częstochowy. Opiekę społeczną na terenie GG normowały przepisy opierające się na ustawie z 16 sierpnia 1923 roku o opiece społecznej. W 1939 roku, po zaprzestaniu działalności Ministerstwa Opieki Społecznej, kiedy zaczęły napływać do Częstochowy transporty wysiedlonych z woj. poznańskiego i pomorskiego, samorzutnie powstał w Częstochowie Miejskowy Komitet z burmistrzem Stanisławem Rybickim na czele; celem Komitetu była pomoc dla przesiedlonych. Rada Główna Opiekuńcza w Krakowie powołała na terenie Częstochowy swój oddział pod nazwą Rady Opiekuńczej Miejskiej. Prowadził m.in.: Referat Wysiedlonych, Działy Pracy, kuchnię i stołówki, domy dziecka, izbę zajęć, kolonie dla dzieci oraz zakłady i instytucje opieki społecznej. Po wyzwoleniu PKOp w Częstochowie pracował nadal pod zmienioną nazwą Miejskiego Komitetu Opieki Społecznej w Częstochowie. Zespół zawiera ciekawe materiały dotyczące przede wszystkim pomocy społecznej głównie dla najuboższych, a także dla uchodźców i ludności wysiedlonej, np. z terenów ZSSR w okresie 1939-1940, czy też uchodźców z Powstania Warszawskiego w 1944 roku; oprócz tego fragmenty akt dotyczą spraw ludności żydowskiej.

- 1 „Zarządzenia Generał Gubernatora dotyczące Zakładów Opiekuńczych”. Poszyt zawiera urzędowe zarządzenia oraz korespondencję urzędową z wytycznymi dotyczącą głównie finansowania szpitali, w tym zakładów psychiatrycznych z a lata 1940-1942; karty 18-20 zawierają korespondencję w sprawie przejęcia kosztów utrzymania nad szpitalem żydowskim w Neumarkt przez żydowską gminę oraz wytyczne dotyczące utrzymania pacjentów żydowskich w szpitalach żydowskich i nieżydowskich; w sumie poszyt liczy 30 kart ponumerowanych,
- 2 „Instrukcje i okólniki”. Poszyt zawiera m.in. korespondencję oraz sprawozdania RGO; w sprawozdaniu za lipiec i sierpień 1940 wzmiankowana jest interwencja RGO w Rządzie GG na prośbę Żydowskiej Gminy Wyznaniowej w sprawie eksmisji Żydów miasta Krakowa (karta 34v.) oraz akcji pomocy żywnościowej dla „organizacji [opiekuńczych – I.K.] ukraińskich i żydowskich” (karta 37); w korespondencji poruszone zostają sprawy m.in. możliwości przyznawania sklepów po wysiedlonych Żydach kupcom polskim w Nowym Sączu (karta 44), czy też wymogu aryjskiego pochodzenia członków i pracowników PKOp (m.in. karta 127-8); poszyt również zawiera materiały dotyczące przede wszystkim akcji pomocy społecznej dla najuboższych, a także dla uchodźców i ludności wysiedlonej (np. z terenów ZSSR w okresie 1939-1940, czy też uchodźców z Powstania Warszawskiego w 1944 roku; oprócz tego fragmenty akt dotyczą spraw ludności żydowskiej; w sumie poszyt liczy 155 kart ponumerowanych, jedno- i obustronnie zapisanych,
- 3 „Sprawozdania roczne z działalności RGO za czas od 1.4.1940 – 31.3.1941”; sprawozdanie zawiera m.in. ciekawy zarys powstania RGO oraz organizacji tej instytucji, podającej m.in. założenia wyznaniowo-narodowościowe dotyczące składu Zarządu Głównego (5

Polaków i 1 Żyd) oraz Rady Nadzorczej (23 Polaków i 2 Żydów, s. 3) oraz komitetów przy urzędzie starosty złożonych z 6 Polaków i 1 Żyda (s.4); poza tym zawiera informacje dotyczące polityki i działań RGO wobec ludności żydowskiej w okresie kwiecień 1940 – marzec 1941 oraz struktury zawodowej i społecznej członków i pracowników RGO, a także dane statystyczne o liczbie osób, które skorzystały z pomocy RGO; księga liczy w sumie 105 stron paginowanych,

- 4 „Sprawozdanie Polskiego Komitetu Opiekuńczego za czas od 15.9.1940 – 31.3.1942”; sprawozdania zawierają sprawozdania za dwa okresy (19.12.1939-15.9.1940 i 15.9.1940-31.3.1942 PKOp w Częstochowie, spisy pracowników, grafiki przedstawiające ich strukturę zawodową oraz tzw. wysiedlonych; zwracają uwagę sprawozdania z działalności domów dziecka dla dziewczynek, prowadzonego przez SS. Nazaretanki, oraz dla chłopców; wśród ich podopiecznych znajdować się mogły również dzieci żydowskie; ważne jest także sprawozdanie z akcji dożywiania więźniów; księga zwiera stron paginowanych 83,
- 5 „Sprawozdanie Polskiego Komitetu Opiekuńczego za czas od 1.4.1942 – 31.4.1943”; zwracają uwagę zwłaszcza sprawozdania dotyczące akcji dożywiania więźniów i Cyganów oraz działalności domów dziecka; księga zwiera stron paginowanych 40,
- 6 „Sprawozdanie Polskiego Komitetu Opiekuńczego za czas od 1.4.1943 – 31.3.1944”; zwracają uwagę zwłaszcza sprawozdania dotyczące akcji dożywiania więźniów oraz działalności domów dziecka; księga zwiera stron paginowanych 49,
- 53 „Dom Dziecka – chłopcy”. Poszyt obejmuje podania i kwestionariusze podań o przyjęcie do Domu Dziecka PKOp w Częstochowie za okres 1941-1944 oraz listy osób przyjętych; wśród podopiecznych znajdować się mogły również dzieci żydowskie rejestrowane tu pod fałszywymi nazwiskami; poszyt liczy kart 202,
- 54 „Dom Dziecka – dziewczynki”. Poszyt obejmuje podania i kwestionariusze podań o przyjęcie do Domu Dziecka PKOp w Częstochowie za okres 1941-1945 prowadzonego przez SS Nazaretanki oraz listy osób przyjętych; wśród podopiecznych znajdować się mogły również dzieci żydowskie rejestrowane tu pod fałszywymi nazwiskami; poszyt liczy kart 291